

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Tilrådning fra Fylkesmannen i Aust- og Vest- Agder om vern av Kyrkjevatna naturreservat i Flekkefjord og Kvinesdal kommuner

Vest-Agder fylke

Juli 2016

Innhold

Om verneområdet	3
Hjemmelsgrunnlag	3
Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II	4
Verneverdier	5
Verneformål	5
Andre interesser	6
Saksbehandling	6
Bakgrunn	6
Verneprosessen for området	6
Viktige endringer etter høring av verneplanen	6
Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser	7
Lokal og sentral høring	7
Innkome høringssinnspill til verneplanen	8
Fylkesmannens vurdering av innspillene	9
Fylkesmannens tilrådning	9
Vedlegg 1 – Beskrivelse av området	10
Vedlegg 2 – Verneforskrift	12

Om verneområdet

Fylkesmannen i Aust- og Vest- Agder legger med dette fram forslag om å opprette Kyrkjevatna naturreservat i Flekkefjord og Kvinesdal kommuner, Vest-Agder fylke. Vernet omfatter skogområder på privat eiendom som er tilbudt staten gjennom ordningen med frivillig vern. Skogområdet som foreslås vernet er på om lag 3807 dekar.

Området som foreslås vernet ble kartlagt i 2011 (Flekkefjord) og 2014 (Kvinesdal) gjennom ordningen med frivillig vern. Verneområdet innehar store naturverdier knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospeskog, men også verdier knyttet til gammel furuskog. Avgrensningen omfatter i hovedsak gammel skog uten spor etter nyere inngrep, men det ligger en hytte i den sørlige delen av området. Inn til denne går det også en traktorveg/sti. Det ligger en eldre stem/demning i sørenden av Store Kyrkjevatn. Dominerende treslag innenfor området er i all hovedsak furu, med osp som dominerende treslag i kjerneområdene. Også andre treslag forekommer. Alle kjerneområdene omfatter gamle ospesholt. Det er påvist flere signalarter og til sammen fire rødlistearter innenfor det undersøkte området.

Navn	Kommune	Areal	Verneverdi
Kyrkjevatna	Flekkefjord, Kvinesdal	3807 daa	**

Hjemmelsgrunnlag

Skogområdet foreslås vernet som Kyrkjevatna naturreservat i medhold av lov av 19. juni 2009 nr.100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). I loven er det gitt hjemmel for opprettelse av ulike vernekategorier i §§ 35 til 39. Generelle mål for områdevern følger av naturmangfoldlovens § 33. Formålet med det enkelte verneområdet må imidlertid beskrives konkret og knyttes opp mot vilkårene som gjelder for den enkelte vernekategori i §§ 36 og 37. Naturreservat er den strengeste verneformen etter naturmangfoldloven.

Vedtak om opprettelse av naturreservater treffes av Kongen i statsråd etter naturmangfoldlovens § 37, som lyder slik:

«Som naturreservat kan vernes områder som

- a) inneholder truet, sjelden eller sårbar natur,
- b) representerer en bestemt type natur,
- c) på annen måte har særlig betydning for biologisk mangfold,
- d) utgjør en spesiell geologisk forekomst eller
- e) har særskilt naturvitenskapelig verdi.

Som naturreservat kan også vernes et område som er egnet til ved fri utvikling eller aktive gjenopprettingstiltak å få verneverdier som nevnt i første ledd.

I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet. Et naturreservat kan totalfredes mot all virksomhet, tiltak og ferdsel. I

forskriften kan det gis bestemmelser om vern av kulturminner i reservatet.

Treffes vedtak om reservat som krever aktive gjenopprettningstiltak, eller vedtak om reservat der bruk er en forutsetning for bevaring av det biologiske mangfold, skal det samtidig med vernevedtaket legges fram et utkast til plan for skjøtsel for å sikre verneformålet. Planen kan omfatte avtale om bruk av arealer, enkeltelementer og driftsformer. Planen eller avtalen kan inneholde bestemmelser om økonomisk kompensasjon til private som bidrar til områdets skjøtsel».

Vurdering etter naturmangfoldloven kapittel II

I henhold til naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken. Forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 trekkes også inn i skjønnsutøvingen. Bestemmelsene i naturmangfoldloven skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling av vernesaker etter naturmangfoldloven. Miljøkonsekvensene av vernet skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til det planlagte vernet og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om natur- og verneverdiene i det foreslåtte naturreservatet Kyrkjevatna er innhentet gjennom de naturfaglige registreringene av i forbindelse med områder tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. Disse registreringene dokumenterer godt natur- og verneverdier i området.

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder har vurdert verneforslagets effekt på naturverdiene. Verneforskriften åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres, herunder tradisjonelt friluftsliv og bruk av området til små- og storviltjakt og beiting. For enkelte aktiviteter vil et vern imidlertid innebære restriksjoner, noe som gir verneverdiene en økt beskyttelse. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i området vil de aktivitetene som er tillatt i henhold til verneforskriften, etter all sannsynlighet ikke få en vesentlig negativ innvirkning på natur- og verneverdiene. Vernebestemmelsene er til hinder for at det kan gjøres vesentlige inngrep i området. Etter Fylkesmannens vurdering vil vernet med stor grad av sannsynlighet føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Fylkesmannen er av den oppfatning at den foreliggende kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypenes utbredelse og økologisk tilstand i denne saken står i et rimelig forhold til sakens karakter, og mener derfor at kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8 er oppfylt. På denne bakgrunn mener vi at det foreligger nok kunnskap om effekten av vernet slik at føre-var-prinsippet ikke får særlig vekt i denne saken, jf. naturmangfoldloven § 9.

Hvilke aktiviteter og tiltak som kan tillates i det foreslåtte verneområdet bestemmes av verneforskriften. Regulering av disse vil kunne vurderes med hensyn til samlet belastning i

naturreservatet. Prinsippet i naturmangfoldloven § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er med dette vurdert og tillagt vekt.

Prinsippet i naturmangfoldloven § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver får ikke særlig betydning i denne saken ettersom et vern vil legge vesentlige begrensninger på hvilke tiltak som kan gjennomføres i området. Videre vil eventuelle godkjente tiltak, som regel i samsvar med verneforskriften, ikke ha vesentlig negativ effekt på verneverdiene, registrerte naturtyper, arter eller økosystem. Når det gjelder § 12 kan for eksempel lokaliseringsalternativer være aktuelt å vurdere i forbindelse med søknader om dispensasjon fra verneforskriften.

Verneverdier

Naturkvaliteter og verneverdier i det foreslåtte verneområdet er beskrevet i oppdragsrapport «Naturverdier for lokalitet Kyrkjevatna (Gyland), registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2011. BioFokus» (Flekkefjord) og «Naturfaglige registreringer i skog 2014. Frivillig vern – Vest-Agder. Ecofact rapport 453» (Kvinesdal). Faktaark med beskrivelse og kart over lokaliteten er publisert i skogdatabasen NARIN (<http://www.borchbio.no/narin/>). Det området som nå foreslås vernet er noe mindre enn det totale kartleggingsområdet, men avgrensingen omfatter også en mellomliggende eiendom som ikke var med i det opprinnelige utkastet.

Verneområdet innehar store naturverdier knyttet til boreal lauvskog i form av gammel ospeskog, men også verdier knyttet til gammel furuskog. Avgrensningen omfatter i hovedsak gammel skog uten spor etter nyere inngrep, men det ligger en hytte i den sørlige delen av området. Inn til denne går det også en traktorveg/sti. Det ligger en eldre stem/demning i sørenden av Store Kyrkjevatn. Dominerende treslag innenfor området er i all hovedsak furu, med osp som dominerende treslag i kjerneområdene. Også andre treslag forekommer. Alle kjerneområdene omfatter gamle ospeskog. Det er påvist flere signalarter og til sammen fire rødlistearter innenfor det undersøkte området. Området er vurdert til å ha regional verneverdi (**). Et vern av det foreslåtte naturreservatet vil bidra til å dekke opp mangler ved skogvernet i Norge innenfor lavlandsskog (boreonemoral og sørboreal sone) og til en viss grad for boreal lauvblandingsskog (ospeskog).

Verneformål

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med eldre furuskog som er representativt for indre deler av Vest-Agder, med områdets flora, fauna og naturlige økologiske prosesser. Området har store verdier knyttet til gamle ospeskog, med både osp og eik i relativt grove dimensjoner. Området er fritt for større tekniske inngrep. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i best mulig tilstand, og eventuelt videreutvikle dem.

Andre interesser

Området er i dag i bruk til små- og storviltjakt. Det er også noe i bruk til friluftsliv. Det ligger en liten hytte sør i området. Utover dette er ikke Fylkesmannen kjent med at det er andre interesser knyttet til området.

Saksbehandling

Bakgrunn

Vern av skog har de siste 15 årene vært prioritert i verneplanarbeidet i Norge. Gjennom behandlingen av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet. Den samme stortingsmeldingen trakk også fram viktige prinsipper og satsingsområder for en opptrapping av skogvernet. Et slikt prinsipp er at et utvidet skogvern skal følge de faglige anbefalingene fra rapporten til NINA og Skogforsk om «Evalueringen av skogvernet i Norge».

Regjeringens arbeid knyttet til vern av skog foregår nå etter to hovedlinjer; frivillig vern av skog og vern av skog på statens grunn. I stortingsmeldingen trekkes begge strategiene fram som viktige for å oppnå myndighetenes mål for det fremtidige skogvernet i Norge. Ordningen med frivillig vern innebærer at skogeier(e) tilbyr staten vern av egne skogarealer. Arbeidet skjer i nært samarbeid mellom Norges skogeierforbund og miljøvernmyndigheten. Miljøvernmyndigheten vurderer tilbudet og iverksetter gjennomføring av naturfaglige registreringer for å få kartlagt verneverdiene. Dersom det etter en slik registrering er aktuelt å fremme et forslag om vern for det kartlagte arealet, blir det holdt forhandlinger med grunneier(e) om avgrensning, utforming av verneforskrift samt økonomisk erstatning. Når staten og grunneier er kommet til enighet om disse punktene vil verneforslaget gjennomgå saksbehandling i tråd med reglene i naturmangfoldloven.

Verneprosessen for området

Fylkesmannen mottok tilbud om frivillig vern på den første eiendommen i november 2010. Nye eiendommer har kommet til etter hvert. Natur- og verneverdier i det foreslåtte naturreservatet er registrert og kartlagt i 2011 og 2014. Skogregistreringer er gjennomført og danner grunnlaget for beregning av erstatningsbeløp. Avtaleinngåelse antas å være fullført senest i løpet av høsten 2016.

Fylkesmannen meldte oppstart på verneprosessen 30. mars 2015 sammen med tre andre områder i fylket. Kunngjøringen skjedde ved at det ble sendt ut brev til kommune, Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen, Agder Energi, Direktoratet for mineralforvaltning, aktuelle lokale lag og foreninger, samt berørt.

Viktige endringer etter høring av verneplanen

Det har kommet totalt 9 skriftlige innspill i løpet av høringsperioden. I tillegg er det gjennomført et grunneiermøte som også medførte en del innspill til prosessen.

På bakgrunn av innspill fra grunneiere er avgrensingen på vernekartet endret, slik at mest mulig av eksisterende traktorveger blir liggende utenfor vernegrensen. Dette bidrar til å sikre

tilgangen til disse i forbindelse med videre skogsdrift utenfor verneområdet. Det er også gitt åpning i verneforskriften for beiting med sau. Forbudet mot ridning med hest er opprettholdt kun for organisert ridning.

Etter innspill fra Landbruksdirektoratet er det innarbeidet en spesifisert dispensasjonsbestemmelse i verneforskriften knyttet til nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein. Tilsvarende bestemmelse er også innarbeidet i for gjerding i forbindelse med beiting.

Forvaltning, økonomiske og administrative konsekvenser

Utgangspunktet for å opprettholde verneverdiene i naturreservatet er at skogen skal få utvikle seg fritt uten nevneverdig skjøtsel. Det antas videre at det heller ikke vil være nevneverdig behov for skjøtsel i området i fremtiden. Dersom dette behovet skulle endre seg med tiden, vil forvaltningsmyndigheten utarbeide en forvaltnings- eller skjøtelsesplan. Videre må forvaltningsmyndigheten også sørge for tilgjengelige ressurser for administrasjon av området, herunder behandling av eventuelle dispensasjonssøknader samt oppfølging av oppsynstjenesten.

Lokal og sentral høring

Verneplanen for Kyrkjevatna naturreservat ble sendt på lokal høring til grunneierne, Flekkefjord og Kvinesdal kommuner, Vest-Agder fylkeskommune, Statens Vegvesen Region Sør og Agder Energi samt til følgende berørte lokale bruker- og interesseorganisasjoner: NIVA Region Sør, Naturvernforbundet i Vest-Agder, Naturvernforbundet i Kristiansand, Norsk Zoologisk forening, Sørlandsavdelingen, Norsk Ornitologisk forening, Mandal lokallag, Norsk Ornitologisk forening, Kristiansand lokallag, Agder Botaniske forening, Agder Naturmuseum og botaniske hage, Norges Bondelag Agderkontoret, Agder Historielag, Vest-Agder bonde- og småbrukarlag, Vest-Agder sopp og nyttevekstforening, Norsk entomologisk forening, DNT Sør, Midt-Agder friluftsråd, Forum for Natur og friluftsliv-Agder og NJFF Vest-Agder.

Verneplanen ble videre sendt på sentral høring til følgende parter: Norsk organisasjon for terreng sykling (NOTS), AVINOR AS, Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Den Norske Turistforening, Fakultetet for naturvitenskap og teknologi – NTNU, Forsvarsbygg, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Jernbaneverket, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kommunenes sentralforbund, Luftfartstilsynet, Natur og Ungdom, NHO Reiseliv, Norges Bondelag, Norges Fjellstyresamband, Norges Geologiske Undersøkelser, Norges handikapforbund, Norges Idrettsforbund og olym. og paraolymp., Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Miljøvernforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges vassdrags- og energidirektorat, Norsk Biologforening, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norsk Botanisk Forening, Norsk institutt for naturforskning, Norsk institutt for skog og landskap, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Sau og Geit, Norsk Zoologisk Forening, Norskog, NSB hovedadm., NTNU, Ringve botaniske have, NTNU, Vitenskapsmuseet, Riksantikvaren, SABIMA, Statens Kartverk, Landbruksdirektoratet, Statkraft SF, Statnett SF,

Stedsnavntjenestene for Østlandet og Agderfylkene, Statskog, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, Vegdirektoratet, Verdens Naturfond og Villreindrådet i Norge.

Innkomne høringsinnspill til verneplanen

Ved høringsfristens utløp var det kommet inn 11 skriftlige innspill til verneplanen. I tillegg ble det avholdt et grunneiermøte, hvor det også kom inn enkelte innspill. En sammenfatning av innspillene følger nedenfor.

Forsvarsbygg peker på at det er positivt at det er tatt inn et unntak i verneforskriften § 5 om at vernebestemmelsene ikke er til hinder for landing og start med Forsvarets luftfartøy. Utover dette har de ingen merknader til opprettelse av naturreservatet.

Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene har ingen merknader til bruken av navnet Kyrkjevatna.

Kartverket har ingen merknader knyttet til opprettelse av verneområdet.

Statens Vegvesen Region Sør har ingen merknader til opprettelse av verneområdet.

Jernbaneverket har ingen merknader til opprettelse av verneområdet.

Kvinesdal kommune er positive til forslaget, og mener det gir en god balanse mellom å ta vare på verneverdiene og grunneiernes interesser.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard peker generelt på viktigheten av å ivareta hensynet til mineralressursene i verneprosessen for å unngå båndlegging av mineralressurser innenfor verneområdet og restriksjoner og/eller begrensninger på uttak av mineralressurser utenfor verneområdet. De har utover dette ingen merknader til opprettelse av naturreservatet.

Vest-Agder fylkeskommune har ingen merknader til opprettelsen av verneområdet.

Landbruksdirektoratet påpeker at det fra direktoratets side generelt er ønskelig at det går tydelig frem av verneplanen om og i så fall hvordan de aktuelle områdene nyttes i landbrukssammenheng ved vernetidspunkt. Det pekes videre på at det er åpnet for beiting, men ikke for gjerding i verneforskriften, og at det bør vurderes om det kan åpnes også for gjerding. Det bes videre om at det gis spesifiserte dispensasjonsbestemmelser eller bestemmelser om unntak fra ferdselsbestemmelsene for nødvendig bruk av motorferdsel for utsetting av saltstein i de områdene det er åpnet for det.

På grunneiermøtet kom det innspill om å justere vernegrensen på tre områder. Det gjelder endring av grensen på eiendommene 143/1, 143/3 og 170/2 i Kvinesdal og 200/33 i Flekkefjord. Begrunnelsen for å endre avgrensingen er for å holde mest mulig av traktorveger utenfor verneområdet. I tillegg kom det innspill om å kunne tillate begrenset ridning med hest og bålbrekking innenfor verneområdet. Det kom også spørsmål knyttet til beiting, gjerding i forbindelse med beiting samt utsetting av saltstein.

Tone Narvestad og Helge Heiland bemerker at traktorveg på eiendommen 170/2 i Kvinesdal ikke er tegnet inn på kartet. Det opplyses at denne vegen ble bygd i 1985 og er nødvendig for å kunne skjøtte skogeiendom på 170/5. Det blir også stilt spørsmål om hvilken betydning vernet får for muligheten til å gjerde inn egen eiendom.

Norsk organisasjon for terrengsykling er positive til opprettelse av vernet, men ber om at verneforskriften tillater sykling på eksisterende veger og stier.

Fylkesmannens vurdering av innspillene

Mindre språklige endringer og rettelsener i verneforskriften blir ikke kommentert nærmere. Større endringer vises i kursiv i vedlagt verneforskrift. Fylkesmannen finner det ikke nødvendig med utfyllende kommentarer til innspillene fra Forsvarsbygg, Statens Vegvesen Region Sør, Jernbaneverket, Kvinesdal kommune, Stedsnavntjenesten for Østlandet og Agderfylkene, Kartverket, Vest-Agder fylkeskommune og Direktoratet for mineralforvaltning.

Gjennom grunneiermøtet kom det innspill om å justere vernegrensen på tre områder. Alle disse endringene er tatt til følge. Fylkesmannen finner det også mest hensiktsmessig å holde eksisterende traktorveger utenfor verneområdet. Denne endringen medfører også at vegen i innspillet fra Tone Narvestad og Helge Heiland holdes utenfor vernegrensen.

Med hensyn til friluftinteressene i området bemerker fylkesmannen at tradisjonelle friluftaktiviteter som fiske og jakt kan foregå som tidligere også innenfor verneområdet. Videre åpner verneforskriften for at det etter søknad kan gis tillatelse til tilretteleggingstiltak i forbindelse med friluftsliv dersom disse ikke er i strid med verneformålet, jf. § 7 d). Vi peker for øvrig på at verneforskriften åpner for brenning av bål med tørrkvist eller medbrakt ved også innenfor verneområdet, jf. verneforskriften § 4 f). Vi har ikke funnet grunn til å endre verneforskriften til å tillate sykling utenfor eksisterende veier. Forbudet mot ridning med hest er endret til kun å gjelde organisert ridning.

Forslag til verneforskrift § 4 g) åpner for at det etter søknad kan startes opp med beiting med sau i naturreservatet og gjennom § 4 h) er det åpnet for utsetting av saltstein. Det åpnes også opp for vedlikehold av eksisterende gjerder gjennom § 4 e). Oppsetting av nye gjerder finner vi det er naturlig å ta gjennom søknad, jf. § 7 f). Oppsetting av nye gjerder i forbindelse med sauebeite kan man påregne tillatelse til så lenge disse ikke vil ha negativ påvirkning på viktige verneverdier. Det tas videre inn en spesifisert dispensasjonsbestemmelse knyttet til nødvendig motorferdsel i forbindelse med gjerding og utsetting av saltstein da dette vurderes til ikke å påvirke verneverdiene nevneverdig.

Vedlikehold av eksisterende stem/demning i sørenden av Store Kyrkjevatn omfattes av unntak i § 4 d).

Fylkesmannens tilrådning

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder anbefaler med dette opprettelse av Kyrkjevatna naturreservat med de endringer som fremgår av tilrådingen. Justert vernekart finnes som eget vedlegg til tilrådingen.

Vedlegg 1 – Beskrivelse av området

LOKALITET:	Kyrkjevåtna
KOMMUNE:	Flekkefjord og Kvinesdal
FYLKE:	Vest-Agder
KARTBLAD M711:	1311 I
VERNEKATEGORI:	Regionalt verneverdig (**)
VEGETASJONSSONE:	Boreonemoral og sørboreal
VEGETASJONSSEKSJON:	Klart oseanisk (O2)
HØYDE OVER HAVET:	ca 300-420 moh
AREAL:	3807

Områdebeskrivelse

Området er undersøkt i to omganger. Det undersøkte området ligger på kommunegrensa mellom Flekkefjord og Kvinesdal kommuner på heia øst for Gyland. Området er nesten 3 km langt og ca. 2 km bredt på det bredeste. Topografisk er området ganske variert i en liten skala, med små åsrygger og koller i mosaikk med vann og større myrdrag. Berggrunnen består av diorittisk til granittisk gneis. Løsemassedekket er generelt tynt men i nord er det et tykkere lag med morenemasse. Normal årsnedbør ligger på 2000-3000 mm og normal årstemperatur ligger på 4-6 °C. Undersøkelsesområdet ligger i boreal og sørboreal sone i klart oseanisk seksjon.

Skogstruktur/påvirkning

Store deler av arealet består av moderat gammel naturskog uten nyere hogstinggrep. Furuskogens dominerende aldersklasse er 80-140 år. En relativt høy andel av furuskogen er lavproduktiv myrskog og knauskog, men det finnes også spesielt produktive og virkesrike partier. Innenfor den eldre furuskogen finnes stedvis spredte furutrær på 150-200 år, samt enkelte trær opp mot 250-300 år. Død ved av furu forekommer også spredt og består vesentlig av forholdsvis nydannete gadd, høystubber og læger av moderate dimensjoner. Større konsentrasjoner av døvedelementer og storvokste trær av lauv er i vesentlig grad begrenset til kjerneområdene. Der inngår relativt grov osp, rogn og eik. Dødvedmengden av osp varierer fra sparsomt til lokalt frekvent.

Mange stedsnavn i området har «-stølen», «-slåtten» og «-beite» i navnet. Dette kan være en indikasjon på at landskapet har vært åpent og beitet og slått i gamle dager. At hogststubber nesten mangler helt passer også inn i denne teorien. Grunnet dette er kontinuiteten av død ved sannsynligvis lav, også i ospeholtene.

Verneverdier

Det avgrensede arealet er uten tyngre tekniske inngrep. Alle de seks kjerneområdene som er registrert er knyttet til gamle ospeholt. I disse områdene er det funnet flere signalarter og enkelte regionalt sjeldne lavarter. Det er gjort funn av fire rødlistearter i forbindelse med undersøkelsene gjort i området: rosenkandelaberskinn (VU), piggtrollskjegg (VU), gråstoberger (VU) og bølgejuka (NT).

Verneforslaget representerer et ganske gjennomsnittlig utsnitt av høyereliggende furudominert naturskog i regionen, men likevel på en relativt god måte med hensyn til størrelse, arrondering og fordeling av landskapselementer som vann, myr, terrengformasjoner, lauv- og barskog. Verneforslagets største naturverdier knytter seg til kjerneområdenes osperike miljø, og mer generelt til de noenlunde sammenhengende arealene med eldre

furuskog, hvor det i tillegg til den dominerende aldersklassen er innslag av betydelig eldre furutrær som har en funksjon som kontinuitetselement.

Verneformål

Området foreslås vernet som naturreservat med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62.

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med eldre furuskog som er representativt for indre deler av Vest-Agder, med områdets flora, fauna og naturlige økologiske prosesser. De største verdiene i området er knyttet til gamle ospeholt med osp og eik i relativt grove dimensjoner og stedvis gode dødvedforekomster, samt ulike arter knyttet til disse miljøene. Området er relativt fritt for tekniske inngrep.

Tekniske inngrep

På eiendommen 200/18 ligger det en liten hytte. Fram til denne går det også en traktorveg/sti. Også tre andre traktorveger går inn inn i området. Alle disse er tegnet inn på forslaget til vernekart. Det ligger en stem/demning i sørenden av Store Kyrkjevatn.

Planstatus

I gjeldende kommuneplan er området som foreslås vernet avsatt til landbruks-, natur- og friluftsområde (LNF) i kommuneplanen.

Andre interesser

Området er i dag i bruk til små- og storviltjakt. Det er også noe i bruk til friluftsliv. Det ligger en liten hytte sør i området. Utover dette er ikke Fylkesmannen kjent med at det er andre interesser knyttet til området.

Vedlegg 2 – Verneforskrift

Forskrift om vern av Kyrkjevatna naturreservat i Flekkefjord og Kvinesdal kommuner, Vest-Agder fylke

Fastsatt ved kongelig resolusjon .....med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34 jf. § 37 og § 62. Fremmet av Klima- og miljødepartementet.

§ 1 (formål)

Formålet med naturreservatet er å bevare et område med eldre furuskog som er representativt for indre deler av Vest-Agder, med områdets flora, fauna og naturlige økologiske prosesser. Området har store verdier knyttet til gamle ospesholt, med både osp og eik i relativt grove dimensjoner. Området er fritt for større tekniske inngrep.

§ 2 (avgrensing)

Naturreservatet berører følgende gnr/bnr: 200/1, 200/2, 200/4, 200/7, 200/18, 200/21, 200/23, 200/26, 200/33, 200/35, 200/46 i Flekkefjord kommune. 143/1, 143/3, 170/2, 170/3 i Kvinesdal kommune. Naturreservatet dekker et totalareal på 3807 dekar.

Grensene for naturreservatet går fram av kart datert Miljøverndepartementet xx.xx.xxxx. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Flekkefjord og Kvinesdal kommuner, hos Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder, i Miljødirektoratet og i Klima- og miljødepartementet.

§ 3 (vernebestemmelser)

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

- a) Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
- b) Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt.
- c) Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
- d) Bruk av naturreservatet til telteirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt.

§ 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Sanking av bær og matsopp.
- b) Jakt, fangst og fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
- c) Skadefelling av store rovdyr i samsvar med gjeldende lovverk.

- d) Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger i henhold til tilstand på vernetidspunktet.
- e) Merking, rydding og vedlikehold av eksisterende stier, løyper, gjerder, bruer og skilt.
- f) *Bålbrenning med tørrkvist eller medbrakt ved, i samsvar med gjeldende lovverk.*
- g) *Beiting med sau.*
- h) *Utsetting av saltstein.*

§ 5 (regulering av ferdsel)

All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

- a) Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy.
- b) Utenom eksisterende veier eller traseer godkjent gjennom forvaltningsplan er bruk av sykkel, samt organisert ridning med hest forbudt.

§ 6 (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten.

Unntaket gjelder ikke øvingsvirksomhet.

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

- a) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
- b) Nødvendig uttransport av felt elg og hjort med lett terrenggående beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget.
- c) Landing og start med Forsvarets luftfartøy.

§ 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

- a) Tiltak i forbindelse med forvaltning av vilt og fisk.
- b) Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av kulturminner.
- c) Avgrenset bruk av reservatet for aktiviteter nevnt i § 3 d.
- d) Tilrettelegging og bruk av reservatet for friluftsliv og pedagogiske aktiviteter dersom det ikke er i strid med vernevedtakets formål.
- e) Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter etter § 4 d, e og h samt § 7 a og b.
- f) *Gjerding i forbindelse med beiting.*

§ 8 (generelle dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9 (skjøtsel)

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan foreta tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet, jf. naturmangfoldloven § 47.

§ 10 (forvaltningsplan)

Det kan utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av naturreservatet. Forvaltningsplanen kan inneholde nærmere retningslinjer for gjennomføring av skjøtsel.

§ 11 (forvaltningsmyndighet)

Miljødirektoratet fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12 (ikraftredelse)

Denne forskriften trer i kraft straks.